

HISTORICKÝ ČASOPIS

SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

ROČNÍK IV, 1956

Vydáva

VYDAVATELSTVO SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED V BRATISLAVE

le 40PP

XXIII = III B

Zodpovedný redaktor Ján Tibenský

Tajomníčka redakcie Alica Pavličková

Redakčná rada: K. Goláň, M. Cosiorovský, B. Graca, L. Holotík, J. Hrozičnik, M. Kropilák,

V. Matula, J. Mésároš

EUDEVIT STUR

VEĽKÉ JUBILEUM

Záujem o históriu u nás v porovnaní s minulosťou v posledných desiatich rokoch neporovnateľne vzrástol. Súvisí to predovšetkým s tým, že v našej vlasti sa buduje socializmus a celý náš život sa organizuje na princípoch marxisticko-leninskej vedy. V systéme dialektického a historického materializmu pripisuje sa historickej vede základný význam. Už Karol Marx veľmi jasne formuloval požiadavku historického aspektu: Ak chceme spoznať vec alebo spoločenský jav v prítomnosti, musíme poznať ich dejiny, ich historický vývoj. A práve z tohto poznatku pramení u nás veľký záujem o dejiny robotníckej triedy, robotníckeho hnutia, dejiny komunistickej strany SSSR i ČSR, ale aj o naše dejiny národné.

Až marxizmus jednoznačne sformuloval tézu, že ľud, pracujúce masy sú tvorcami dejín a vymedzil v nich význam jednotlivca, osobnosti. Sme u nás prvá generácia budovateľov socializmu. Z našej národnej minulosti sme zdedili mnoho materiálnych statkov i veľké kultúrne hodnoty a toto dedičstvo ďalej rozvíjame. No ľpíe na nás ako dedičstvo minulosti mnoho zlého, mnoho prežitkov. Vychádzajúc zo špecifičnosti našich národných dejín usiluje sa slovenská historická veda odlišiť kladné stránky nášho vývoja od záporných, pokrokové od reakčných, určiť zákonitosť a tendencie nášho vývoja a tak učiť na základe poznania našej národnej minulosti poznať lepšie našu prítomnosť. Zároveň vyzdvihuje svetlé stránky našich národných dejín, zásluhy i hrdinstvo ľudu i jednotlivcov a tak sa naše národné dejiny stávajú významným prameňom národnej hrdosti a socialistického vlastenectva. To sú dve hlavné úlohy historickej vedy.

Slovenské národné obrodenie, najmä v období svojho vrcholu, v štyridsiatych rokoch minulého storočia, tvorí veľmi významnú etapu nášho vývoja a patrí nepochybne k najsvetlejším stránkam našich národných dejín. Slováci dozrievajú v novodobý národ a po prvý raz vystupujú s politicko-národnými požiadavkami a programom. Slovenské národné hnutie v štyridsiatych rokoch je veľmi úzko spojené s bojom proti celému prehnitému feudálnemu poriadku. V tomto období aj slovenská národná kultúra, vyrastajúca z bohatých tradícií kultúry ľudovej, dosahuje nebývalý rozkvet. V novouzakonennej spisovnej slovenčine sa vzápätí rodia nesmrteľné poklady slovenskej literatúry — diela Andreja Sládkoviča, básne Janka Kráľa, Sama Chalúpku, Jána Bottu, próza Kalinčiaková a iné. Vedúcou osobnosťou slovenského národného hnutia v týchto plodných rokoch bol Ľudovít Štúr, ktorého sté výročie smrti pripadá na január tohto roku.

Osobnosť Ľudovíta Štúra predstavuje akúsi syntézu nášho obrodzenia. Štúr bol duchom, organizátorom národného hnutia v štyridsiatych rokoch. Udivuje nás svojou mnohostrannosťou a agilnosťou. Bol pri každom vážnejšom podujatí. Prvý výrazne sformoval myšlienku národnej svojbytnosti Slovákov. Je priekopníkom nových česko-slovenských vzťahov a hlásateľom slovanskej vzájomnosti založenej na humanite.

Ludovít Štúr stál pri kolíske dnešného nášho spisovného jazyka a vypracoval estetické princípy slovenskej literatúry. Založením Slovenských národných novín vytvoril prvú politickú tribúnu slovenského národného hnutia. Obhajuje na ich stránkach nielen práva národa na vlastný život, jazyk, školy, kultúru a pod., ale aj práva politické a demokratické. Obzvlášť húževnate bojoval za zrušenie poddanstva a proti iným feudálnym prežitkom ako hrádze hospodárskeho a spoločenského rozvoja nielen Slovákov, ale aj všetkých národností v Uhorskom štáte. Svojím buditeľským zápalom nadchol a strhol za sebou celú generáciu uvedomelej mládeže, nazývanej po ňom štúrovcami.

„Jubileum má len vtedy nejaký zmysel — napísal Zdeněk Nejedlý — ak v ňom cítia ľudia niečo živého, niečo, čo ich obohacuje a posilňuje v ich prítomnom živote.“ Ludovít Štúr je pre nás svetlým vzorom buditeľa-vlastenca, ktorý neotrastiteľne verí v budúcnosť slovenského národa a nepozná hraníc v obetavosti za jeho záujmy. Mnohé plody jeho úsilia, jeho boja za národné práva a sociálny pokrok stali sa organickou súčasťou nášho vývoja. A konečne, prameňom poučenia, zdrojom národnej hrdosti a vlastenectva sú aj jeho veľké plány a sny, z ktorých mnohé až v prítomnosti uskutočňuje oslobodený ľud.

Ludovíta Štúra si privlastňovala aj slovenská buržoázia, ktorá ho dokonca idealizovala. Sama však stála už iba v tieni jeho odkazu. Štúrovým dielom a myšlienkami sa oháňala predovšetkým preto, aby zakryla svoju protinárodnú a prot ľudovú politiku. V tomto jej pomáhala aj naša buržoázna historiografia (a iné vedné disciplíny), ktorá v dôsledku idealistického nazerania a nacionálneho aspektu nemohla a často priamo vedome nechcela osvetliť zložitý problém národného hnutia v tridsiatych a štyridsiatych rokoch XIX. stor. a účasti Ludovíta Štúra v ňom.

Očistiť odkaz Ludovíta Štúra od nánosov buržoázneho nazerania je veľkou úlohou slovenskej marxistickej historickej vedy. Pred niekoľkými rokmi, ukázalo sa to veľmi zjavne pri príležitosti storočnice roku meruňsmeho, neboli sme dostatočne pripravení na to ani odborne ani ideologicky. A práve v hodnotení Ludovíta Štúra sa najviac kolísalo medzi buržoáznym nacionalizmom a národným nihilizmom. Od tej doby pokročili sme značne dopredu. Prikročilo sa k vydávaniu Štúrovej korešpondencie. Vychádza výber z jeho diela. Decembrová konferencia o Ludovítovi Štúrovi je prvým pokusom objasniť jeho mnohostrannú osobnosť zo všetkých strán, ukázať Štúra ako ideológa pokrokovej síce mladej slovenskej buržoázie, ale predsa len buržoázie, so všetkými jeho obmedzeniami triednymi, dobovými i osobnými, ale zároveň vyzdvihnúť jeho klady a zásluhy, ukázať ho ako vzor veľkého vlastenca. Decembrová konferencia je však iba prvý krok. K Štúrovi, jeho dielu a odkazu budeme sa vracat aj v budúcnosti.

Redakcia